

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ВОЙТОВСЬКА Оксана Миколаївна

УДК 378.091.12-051:796]:57

**ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ЗАХАРІНА Євгенія Анатоліївна
Класичний приватний університет,
завідувач кафедри теоретичних основ фізичного
та адаптивного виховання;

кандидат педагогічних наук, доцент
ДЕМІНСЬКА Лариса Олексіївна
Донецький державний інститут здоров'я, фізичного
виховання і спорту Національного університету
фізичного виховання і спорту України,
в.о. заступника директора з науково-педагогічної
роботи.

Захист відбудеться 29 травня 2014 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий 25 квітня 2014 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний розвиток України, вибір курсу на демократизацію суспільства та входження до європейського освітнього простору передбачає впровадження європейських норм і стандартів у вищу освіту. Провідною метою вищої освіти є формування професійної компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України. Невипадково в XXI столітті, оголошеному ЮНЕСКО століттям освіти, серед пріоритетів суспільного розвитку виокремлено власне людські ресурси: професійну компетентність, всебічну освіченість, інтелект і культуру. Важливість якісної вищої освіти для розвитку суспільства зумовлює здійснення пошуків нових підходів до контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів вищих навчальних закладів України.

Концептуальні положення щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури та питань якості освіти базуються на засадах Законів України «Про освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2003), «Про фізичну культуру і спорт» (2011), Національної доктрини розвитку освіти (2002), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004), Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки (2011), Постанові Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 р. № 1283 «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти» (2011).

Основні аспекти педагогічної діагностики досліджували вітчизняні (І. П. Підласий, Г. С. Цехмістрова, Д. В. Чернилевський та ін.) та зарубіжні (Б. П. Бітінас, М. К. Голубев, О. І. Кочетов, К. Інгенкамп та ін.) вчені, в працях яких була розв'язана проблема сутності та загальних функцій педагогічної діагностики, комплексного підходу до діагностики знань, умінь і навичок студентів.

Серед суттєвих наукових здобутків щодо дослідження формування професійної компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах слід відмітити українських (О. І. Дрогайцев, В. Т. Лозовецька, А. О. Трофименко та ін.) і зарубіжних (В. А. Адольф, В. Н. Введенський, Е. Ф. Зеєр, Н. В. Кузьміна, А. К. Маркова, І. А. Зимня та ін.) науковців.

Психологічні аспекти підготовки майбутніх учителів висвітлено у працях вітчизняних учених: І. Д. Беха, С. Д. Максименко та ін.

Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах ґрунтовно досліджували вітчизняні (О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, А. П. Конох, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян та ін.) і російські (Ю. Д. Желєзняк, Є. П. Ільїн та ін.) науковці.

Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі розглядали українські вчені: Л. П. Ареф'єва, Л. О. Демінська, Г. Б. Жигadlo, Л. І. Іванова, Г. Д. Кондрацька, Л. О. Коновальська, Б. А. Максимчук, В. Г. Омеляненко, Г. О. Остапенко, Н. М. Самсутіна та ін.

У сучасний період виявлено суперечності, які виникають між:

– недостатнім науковим розробленням проблеми педагогічної діагностики професійної компетентності студентів у процесі вивчення біологічних дисциплін і потребами практики;

– необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах і недостатнім ефективним рівнем та методичним забезпеченням педагогічної діагностики професійної компетентності студентів у процесі вивчення біологічних дисциплін;

– недосконалістю традиційної системи контролю знань, умінь і навичок та ефективністю використання сучасних форм і видів педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Виявлені суперечності, аналіз наукових джерел і педагогічного досвіду дають підстави стверджувати, що на сьогодні не виявлено спеціальних робіт, присвячених дослідженню організаційно-методичних умов педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, які б найповніше реалізували потенційні можливості педагогічної діагностики з метою підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Соціальна значущість, актуальність проблеми та недостатнє її висвітлення у педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за науковим напрямом «Зміст освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителів» (протокол № 5 від 27 січня 2004 року).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 8 від 01 березня 2010 року) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 2 від 30 березня 2010 року).

Мета дослідження полягає у розробці, обґрунтуванні й експериментальній перевірці моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Відповідно до мети були визначені **завдання дослідження:**

1. Уточнити зміст і термінологічні визначеності поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», з'ясувати його можливості як наукового або професійно усталеного тезауруса, визначити сутність і структуру педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

2. Визначити структурні блоки моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

3. Виявити організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, експериментально їх перевірити.

4. Розробити критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

5. Розробити методичні рекомендації з організації і проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – організаційно-методичні умови та технологія реалізації моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і реалізації завдань були використані такі методи: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічних наукових джерел, літератури з фізичної культури та дидактичних особливостей вивчення біологічних дисциплін, інтернет-ресурсів з метою уточнення понятійного апарату дослідження та визначення сутності і структури педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; синтез, порівняння та моделювання з метою визначення структурних блоків моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; класифікація та систематизація з метою виявлення організаційно-методичних умов педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; узагальнення з метою розроблення критеріїв, показників і рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; вивчення результатів навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури з метою розроблення методичних рекомендацій з організації і проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; *емпіричні* – діагностичні (анкетування, тестування), опитування, педагогічні спостереження, самооцінювання, дослідно-експериментальна робота з метою експериментальної перевірки ефективності моделі та запропонованих організаційно-методичних умов педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; *статистичні* – аналітична і статистична обробка даних якісного та кількісного аналізу результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено модель педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, знаннево-функціональний, контролюючий та підсумково-результативний структурні блоки; виявлено та експериментально перевірено організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення

біологічних дисциплін (забезпечення відповідності видів і форм педагогічної діагностики етапам навчання студентів у вищому навчальному закладі; систематичний аналіз рейтингу студентів та корекція їхніх досягнень у процесі творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем; застосування електронного супроводу педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін);

– *уточнено* зміст і термінологічні визначеності поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», з'ясовані його можливості як наукового або професійно усталеного тезауруса; критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін;

– *удосконалено* форми і види педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, що забезпечило підвищення ефективності їхньої підготовки;

– *подальшого розвитку* набули підходи до оптимізації навчального процесу та організації й проведення моніторингу результатів навчання майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у спрямованості результатів дослідження на вдосконалення процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, у впровадженні навчально-методичного комплексу у професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури, до якого ввійшли: тестові завдання та ситуаційні задачі з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільна оборона», тестові завдання та методичні рекомендації для оцінювання рівня знань студентів з дисципліни «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ», тестові завдання з дисципліни «Фізіологія фізичного виховання та спорту», методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; у створенні комп'ютерної програми «ВСД: моніторинг професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», розробленої (у співавторстві з Л. П. Сущенко і В. А. Діденко, свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 48552 від 01.04.2013 р., видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України) для викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

Розроблені матеріали можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів для проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 51-19/2039 від 03.06.2013 р.), Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» (довідка № 01-25/78 від 10.06.2013 р.), Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» (довідка № 42/1 від 05.06.2013 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

(довідка № 02-10/1422 від 05.06.2013 р.), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 2/2222 від 12.06.2013 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 200/03 від 30.05.2013 р.).

Особистий внесок здобувача у працях, написаних у співавторстві, полягає у розробці 20 тестових завдань до першого та другого модулів з дисципліни «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ» [3]; у розробці 25 тестових завдань до першого, другого та третього модулів з дисципліни «Фізіологія фізичного виховання та спорту» [4]; у розробці питань для поточного, модульного та підсумкового контролю знань студентів, у методичних рекомендаціях для оцінювання рівня знань студентів з дисципліни «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ» [6].

Апробація результатів дослідження. Основні результати та теоретичні положення дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту» (Київ, 2011); «Безпека життєдіяльності і охорона здоров'я дітей і молоді ХХІ сторіччя: сучасний стан, проблеми та перспективи» (Переяслав-Хмельницький, 2011); «Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту» (Чернігів, 2011, 2012); «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму» (Запоріжжя, 2011, 2012); «Сучасні технології формування особистості фахівця з фізичного виховання, спорту та основ здоров'я» (Чернігів, 2012); «Актуальні питання вищої професійної освіти» (Донецьк, 2012); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2013); *засіданнях* кафедри фізичної реабілітації та кафедри біологічних основ фізичного виховання та спортивних дисциплін Інституту фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дисертаційного дослідження відображено в 20 публікаціях автора. З них 17 праць написано одноосібно, у тому числі: 10 статей у наукових фахових виданнях з педагогіки України, 1 стаття у зарубіжному виданні, 2 збірники методичних рекомендацій, 3 збірники тестових завдань, 1 збірник ситуаційних задач, 3 статті у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (284 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації – 286 сторінок (основна частина – 195 сторінки). Дисертаційна робота містить 12 таблиць на 12 сторінках і 35 рисунків на 31 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження обраної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження; розкрито його наукову новизну, теоретичне та практичне значення; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади педагогічної діагностики професійної**

компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін» нами охарактеризовано зміст і термінологічні визначеності поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін»; проаналізовано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених щодо вирішення проблеми педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; розкрито сутність і структуру педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; охарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Теоретичний аналіз наукових джерел свідчить про те, що поняття «педагогічна діагностика» тлумачиться по-різному, що і забезпечило поступальність структурування тезауруса. Його визначають: як загальний підхід для виявлення всіх обставин перебігу дидактичного процесу, чітке визначення результатів останнього (Є. К. Артищева); як традиційний контроль і перевірка результатів навчання (В. Н. Волков); як процес постановки «діагнозу», тобто встановлення рівня розвитку суб'єкта діагностики (І. Ю. Гутнік); як розпізнання професійно особистісних якостей педагога, рівня його творчого потенціалу на момент обстеження (Л. М. Денякіна); як процес розпізнання різних педагогічних явищ, визначення їхнього стану в конкретний момент часу на основі використання необхідних для цього параметрів (В. І. Зверева); як метод, за допомогою якого з'ясовуються рівень набуття знань суб'єктами навчання; формування у них практичних навичок, умінь та їх міцність; рівень їхнього загального розвитку і вихованості; опрацювання й аналіз отриманих результатів; дієвість методичного й організаційного забезпечення навчального процесу, якість навчально-методичних посібників, рекомендацій та інших дидактичних засобів; наявні прогалини в навчанні та шляхи їх усунення (К. Інгенкамп); як пізнавальну діяльність з розпізнавання та врахування станів і властивостей учасників педагогічного процесу і його компонентів, спрямовану на забезпечення досягнення педагогічних цілей (А. І. Кочетов); як систему технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення умов, обставин та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, установа їхньої ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються або здійснюються (І. П. Підласий). У дослідженні поняття «педагогічна діагностика» використовується у тлумаченні А. В. Хуторського, який трактує його як процес визначення результатів навчальної діяльності студентів і педагога з метою виявлення, аналізу, оцінювання та корекції навчання, як умов підвищення ефективності підготовки спеціаліста.

У дослідженні поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін» розглядається як процес визначення результатів навчальної діяльності студентів з метою аналізу, оцінювання та корекції навчання і набуття студентами професійних і особистісних якостей в процесі вивчення фізіологічних механізмів і закономірностей адаптації організму до фізичних навантажень; гігієнічних принципів та вимог до організації занять з фізичної культури, принципів

раціонального харчування та гігієнічних основ загартування; можливої сфери небезпек у повсякденному житті і в умовах надзвичайних ситуацій та основних напрямів забезпечення безпеки життєдіяльності в цих умовах.

Проведений аналіз наукових праць вітчизняних (Г. О. Гац, Я. В. Галета, О. М. Демченко, О. Б. Кривонос, Є. Д. Харькова, Г. В. Цехмістрова та ін.) і зарубіжних (В. С. Аванесов, Б. П. Бітінас, М. К. Голубєв, І. В. Єськова, О. І. Кочетов, В. Г. Максимов, І. П. Підласий, С. В. Сафонова, О. О. Фадєєва, А. В. Хуторський, К. Інгенкамп, К. Клауер, Л. Мауерманн, В. Ройлеке, Б. Роллет та ін.) вчених свідчить про те, що педагогічна діагностика проводиться з метою оптимізації процесу навчання студентів, забезпечення правильного визначення його результатів, а також спрямована на одержання і використання з педагогічною метою достовірної інформації про учасників, умови, зміст і результативність цього процесу. Сутність педагогічної діагностики полягає у відстеженні якісних змін, що відбуваються в суб'єкті діагностики, де важливу роль відіграє аналіз основних знань, набутих умінь, сприйнятих і генерованих студентом цінностей.

На основі аналізу наукових джерел та власного досвіду викладацької діяльності визначено, що структура педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін включає в себе відповідні форми і види педагогічної діагностики.

Було охарактеризовано критерії (знаннєвий, процесуальний, комунікативний, організаторський) сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, відповідні показники та рівні. Знаннєвий критерій відображає міру оволодіння майбутніми учителями фізичної культури знаннями про можливу сферу небезпек у повсякденному житті і в умовах надзвичайних ситуацій, знаннями про основні напрями забезпечення безпеки життєдіяльності, знаннями про гігієнічні принципи та вимоги до організації занять з фізичної культури, знаннями про принципи раціонального харчування, знаннями про гігієнічні основи загартування, знаннями про фізіологічні механізми і закономірності адаптації організму до фізичних навантажень, знаннями про фізіологічну класифікацію і загальну характеристику спортивних вправ, знаннями про фізіологічні основи фізичних (рухових) якостей. Процесуальний критерій відображає міру сформованості умінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури щодо визначення явних та потенційних небезпек і попередження їх впливу на здоров'я та життя людей, визначення стану постраждалих та надання їм першої медичної допомоги, оцінки рівня індивідуального здоров'я, оцінки фізичної працездатності, оцінки функціонального стану серцево-судинної системи, оцінки функціонального стану нервової і м'язової систем. Комунікативний критерій дає змогу визначити міру здатності майбутніх учителів фізичної культури до спілкування. Організаторський критерій відображає міру спроможності майбутніх учителів фізичної культури до організаторської діяльності.

Низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін характеризується догматичними, негнучкими, фрагментарними знаннями з біологічних дисциплін. Для студентів на цьому рівні характерна недостатня усвідомленість набутих знань, низький рівень їх актуалізації. Мимовільне володіння розумовими операціями,

відсутність визначеності, послідовності. Вміння і навички з біологічних дисциплін неформовані та перебувають на низькому рівні. Студенти потребують зовнішніх спонукань, у них відсутня самостійність, на практиці знання і вміння застосовують не правильно. Студенти не проявляють ініціативу в навчальній діяльності і потребують стимулювання з боку викладача. Характерні нерозвинуті комунікативні та організаторські вміння. Для студентів на цьому рівні властиве емоційне неприйняття протилежних поглядів, адаптивно-ситуативна активність у груповій роботі, формальна участь у виконанні спільних завдань. Притаманний неадекватний рівень самооцінки, самоаналізу та самокорекції. Творча самореалізація відсутня, потреба в досягненні успіху найчастіше не виникає.

Середній рівень характеризується системно-фрагментарними знаннями з біологічних дисциплін. Студенти стихійно оволодівають базовими розумовими операціями. Для студентів на цьому рівні характерна здатність доводити нескладні положення, виробляти судження і висновки за аналогією, недостатньо виражена ініціатива. Вміння і навички з біологічних дисциплін частково виражені, вимагають подальшого вдосконалення, застосовуються на репродуктивному рівні і в стандартних ситуаціях. Самостійність у студентів не розвинена достатньою мірою. Характерні недостатньо розвинуті комунікативні та організаторські вміння. Спостерігається середній рівень самостійності в умовах групової роботи, короткочасна, випадкова ситуативна активність. На цьому рівні для студентів характерний допустимий рівень самоаналізу, самооцінки та самокорекції.

Високий рівень характеризується міцними, систематизованими, науковими та структурованими знаннями з біологічних дисциплін. На цьому рівні студенти достатньо ознайомлені з досягненнями практики і проявляють стійкий інтерес до необхідності використання знань з біологічних дисциплін у майбутній професійній діяльності. Вміння і навички з біологічних дисциплін яскраво виражені. Студенти усвідомлюють необхідність самостійного набуття нових знань з біологічних дисциплін. На цьому рівні студенти правильно застосовують знання і вміння на практиці. Характерні розвинуті організаторські та комунікативні вміння. Студенти проявляють високий рівень творчої взаємодії, самостійності у прийнятті групових рішень, дотримання правил спільної роботи та взаємопідтримки, готовність до самоосвіти. Притаманна адекватна гнучка здатність до самооцінки, самоаналізу та самокорекції. Високий рівень особистої активності, готовність думати в нестандартних ситуаціях.

Узагальнення педагогічних досліджень щодо педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін засвідчили, що ця проблема залишається нерозв'язаною й потребує розроблення моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; виявлення та експериментальної перевірки організаційно-методичних умов педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

У другому розділі **«Організаційно-методичні умови і результати дослідно-експериментальної роботи щодо реалізації моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі**

вивчення біологічних дисциплін» охарактеризовано сучасний стан педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; подано модель педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; розкрито організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін; розкрито організацію та методики педагогічного експерименту; проаналізовано результати педагогічного експерименту.

Аналіз сучасного стану педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін підтвердив актуальність і доцільність розробки обраної проблеми дослідження.

В анкетуванні брали участь студенти, які здобувають вищу освіту в галузі знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини з напрямку 6.010201 Фізичне виховання таких вищих навчальних закладів, як Бердянський державний педагогічний університет, Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний університет», Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна», Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького. У дослідженні взяли участь 569 осіб (448 студентів і 89 викладачів вищих навчальних закладів, 32 вчителі фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів).

Опитування 448 студентів з вищезазначених вищих навчальних закладів показало, що 76,76 % респондентів вважають дієвим здійснювати педагогічну діагностику професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, 73,86 % студентів вважають дієвим проведення підсумкового контролю знань студентів у формі екзамену або заліку, 37,03 % студентів володіють знаннями про гігієну фізичних вправ, лише 26,89 % респондентів володіють знаннями щодо гігієнічних вимог до території, спортивних споруд, обладнання та інвентарю для фізичної культури і спорту, лише 13,78 % студентів володіють знаннями щодо фізіологічних особливостей адаптації організму людини до фізичних навантажень, лише 10,75 % респондентів володіють знаннями щодо загальної характеристики фізичних вправ, лише 13,04 % респондентів володіють навичками оцінювання функціонального стану м'язової системи організму людини.

Анкетування 89 викладачів з вищевказаних вищих навчальних закладів, які читають біологічні дисципліни, свідчить про те, що 78,67 % респондентів вважають доцільним здійснювати педагогічну діагностику професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, 80,3 % викладачів спрямовують свої зусилля на проведення поточного контролю знань студентів під час практичних, семінарських і лабораторних занять, що має за мету моніторинг рівня знань, умінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури з біологічних дисциплін, лише 22,27 % викладачів задоволені наявною навчально-методичною літературою, необхідною для педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення

біологічних дисциплін.

Опитування 32 вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва засвідчило, що лише 28,12 % респондентів задоволені рівнем сформованості професійної компетентності студентів-практикантів, лише 34,36 % учителів фізичної культури вважають, що студенти-практиканти ґрунтовно володіють знаннями про безпечні умови організації навчального процесу на уроках фізичної культури, 40,61 % респондентів вважають, що студенти-практиканти володіють знаннями про гігієнічні принципи організації занять фізичними вправами.

У роботі представлено розроблену модель педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, знаннево-функціональний, контролюючий та підсумково-результативний структурні блоки (рис. 1).

У результаті дослідження виявлено та експериментально перевірено організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, до яких віднесено: забезпечення відповідності видів і форм педагогічної діагностики етапам навчання студентів у вищому навчальному закладі; систематичний аналіз рейтингу студентів та корекція їхніх досягнень у процесі творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем; застосування електронного супроводу педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Забезпечення відповідності видів і форм педагогічної діагностики етапам навчання студентів у вищому навчальному закладі здійснювалося за рахунок того, що при поточному, модульному і підсумковому контролі знань застосовувалися різні форми педагогічної діагностики. Поточний контроль проводився у формі усної та письмової відповіді на запитання різних рівнів складності, а також розв'язання студентами ситуаційних задач різних рівнів складності. Модульний контроль проводився у формі тестування знань студентів на паперових носіях, використовуючи тестові завдання різних рівнів складності та захисту студентами рефератів. Під час модульного контролю студенти здійснювали самоконтроль, самоаналіз та самокорекцію результатів навчальної діяльності. Підсумковий контроль знань проводився у формі комп'ютерного тестування знань студентів за тестами різних рівнів складності та створенням ними мультимедійних презентацій.

Систематичний аналіз рейтингу студентів та корекція їхніх досягнень у процесі творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем здійснювалися у процесі їх суб'єкт-суб'єктних відносин і за рахунок впровадження традиційних форм та інтерактивних методів навчання: а) методичні форми організації навчання: ігрові форми та тренінги у структурі семінарських занять; б) інтерактивні методи навчання: кейс-метод, ділові ігри, «круглий стіл». До традиційних форм належали: а) вступна, тематичні та заключна лекція; самостійна робота студентів: конспектування теоретичних праць, підготовка рефератів, доповідей та наукових статей, підготовка мультимедійних презентацій, самоаналіз результатів навчальної діяльності; б) усний виклад матеріалу (лекція, пояснення), спільне обговорення матеріалу (бесіда, дискусія), робота з книгою та інтернет-ресурсами, дослідження;

стимулювання і мотивація навчально-пізнавальної діяльності; створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, оперативний контроль за виконанням завдань. Рейтингова система оцінок дала змогу, з одного боку, відобразити індивідуальні здібності студентів, а з другого, збільшити змагальність у навчанні, підвищити об'єктивність оцінки, враховуючи якість роботи студента протягом семестру. Саме встановлення рейтингу студентів сприяло мобілізації їх самостійності й активності у навчанні, позитивно впливало на мотивацію студентів до вивчення біологічних дисциплін.

Застосування електронного супроводу педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін здійснювалося шляхом проведення комп'ютерного тестування знань студентів на сайті Інституту фізичного виховання та спорту і побудови рейтингу майбутніх учителів фізичної культури. Комп'ютерне тестування знань студентів сприяло стимулюванню їх інтересу до вивчення біологічних дисциплін та підвищенню успішності.

У формульованому етапі педагогічного експерименту брали участь студенти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, які входили до складу експериментальних груп ($n = 79$) і контрольних груп ($n = 82$). Навчання студентів контрольних груп здійснювалося за традиційними методиками. У процес навчання студентів експериментальних груп впроваджувалися виявлені організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

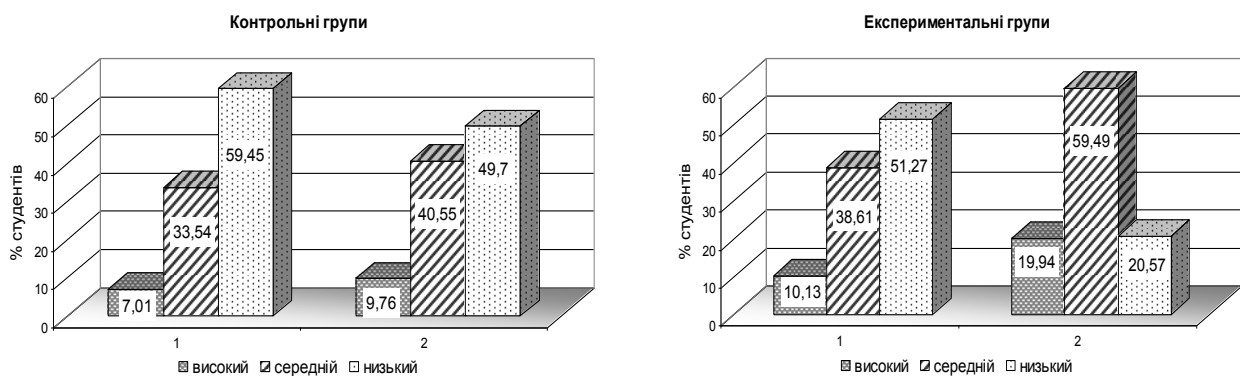
Для визначення рівня сформованості професійної компетентності за знаннєвим критерієм розроблено «Тестові завдання для оцінки рівня оволодіння студентами знаннями з біологічних дисциплін» на паперових носіях і для комп'ютерного тестування. Для визначення рівня сформованості професійної компетентності за процесуальним критерієм застосовувалася «Картка для оцінювання рівня сформованості професійної компетентності за процесуальним критерієм». Для визначення рівня сформованості професійної компетентності за комунікативним критерієм використовувався «Тест на виявлення рівня комунікабельності», запропонований В. А. Кан-Каліком і М. Д. Нікандровим, для визначення рівня сформованості професійної компетентності за організаторським критерієм використовувався тест «Експрес-діагностика організаторських здібностей», запропонований Н. П. Фетіскіним, В. В. Козловим і Г. М. Мануйловим.

Розроблений діагностичний інструментарій було покладено в основу створення алгоритму комп'ютерної програми «ВСД: моніторинг професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», розробленої у співавторстві з Л. П. Сущенко і В. А. Діденко.

З метою визначення однорідності навчальних груп, які брали участь у педагогічному експерименті, а також правильності вибірки була здійснена перевірка за допомогою t -критерію Стюдента нормального розподілу.

На початку педагогічного експерименту у контрольних групах кількість студентів з високим рівнем сформованості професійної компетентності становила лише 7,01 % студентів, на кінець педагогічного експерименту – 9,76 %, кількість

студентів з середнім рівнем сформованості професійної компетентності на початку педагогічного експерименту становила 33,54 %, на кінець педагогічного експерименту – 40,55 % студентів, кількість студентів з низьким рівнем сформованості професійної компетентності на початку педагогічного експерименту становила – 59,45 %, на кінець педагогічного експерименту – 49,70 %. На початку педагогічного експерименту в експериментальних групах кількість студентів з високим рівнем сформованості професійної компетентності становила 10,13 %, на кінець педагогічного експерименту – 19,94 %, кількість студентів із середнім рівнем сформованості професійної компетентності на початку педагогічного експерименту становила 38,61 %, на кінець педагогічного експерименту – 59,49 %, кількість студентів з низьким рівнем сформованості професійної компетентності на початку педагогічного експерименту становила 51,27 % студентів, на кінець педагогічного експерименту – 20,57 %.

1 – вихідні дані педагогічного експерименту;
2 – кінцеві дані педагогічного експерименту.

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності студентів контрольних та експериментальних груп (%)

Під час аналізу результатів дослідження виявлено, що є достовірна різниця між даними, що свідчать про сформованість професійної компетентності студентів контрольних та експериментальних груп. На кінець педагогічного експерименту дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності за знаннєвим критерієм, у студентів контрольних груп становлять у середньому $25,63 \pm 0,97$ балів, у студентів експериментальних груп – $31,53 \pm 0,83$ балів ($t = 4,63$); дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності за процесуальним критерієм, у студентів контрольних груп становлять у середньому $33,29 \pm 1,09$ балів, у студентів експериментальних груп – $38,39 \pm 1,01$ балів ($t = 5,01$); дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності за комунікативним критерієм, у студентів контрольних груп становлять у середньому $7,60 \pm 0,39$ балів, у студентів експериментальних груп – $10,25 \pm 0,36$ балів ($t = 4,97$); дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності за організаторським критерієм, у студентів контрольних груп становлять у середньому $9,29 \pm 0,50$ балів, у студентів експериментальних груп – $12,22 \pm 0,42$ балів ($t = 4,48$).

Статистична перевірка сформульованих гіпотетичних припущень за критерієм Фішера (кутове перетворення ϕ) засвідчує, що:

1) ймовірність того, що рівні сформованості професійної компетентності в контрольних групах зазнали суттєвих змін, є статистично незначущою; для високого рівня максимальна ймовірність становить 0,5957, для середнього – 0,7059, для низького – 0,6693. Отримані значення ймовірностей хоча й не близькі до 0, але доводять, що зміни рівнів сформованості професійної компетентності в контрольних групах в ході експерименту відбувалися з статистично незначущою ймовірністю. Коефіцієнт детермінації для високого рівня становить 35,49 %, для середнього – 49,83 %, для низького – 44,80 %, що в кожному з випадків не перевищує 50 %;

2) ймовірність того, що рівні сформованості професійної компетентності в експериментальних групах зазнали суттєвих змін, є статистично значущою; для високого рівня ймовірність зміни становить не менше 0,9123, для середнього – 0,9713, для низького – 0,9997; в цьому випадку всі значення ймовірностей близькі до 1, що підтверджує сформульоване гіпотетичне припущення. При цьому найбільших структурних змін зазнав низький рівень, його частка суттєво зменшилася, тоді як високий та середній рівні зросли.

Усі дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності студентів експериментальних груп, вищі, ніж дані, що свідчать про сформованість професійної компетентності студентів контрольних груп.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні теоретично узагальнено і запропоновано вирішення проблеми педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. Проведене дослідження надало змогу зробити узагальнюючі висновки відповідно до поставлених і розв'язаних завдань.

1. Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін ще не знайшла належного відображення у науковій літературі і потребує окремого дослідження. Уточнено зміст і термінологічні визначеності поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», з'ясовані його можливості як наукового або професійно усталеного тезауруса. Це поняття розглядається як процес визначення результатів навчальної діяльності студентів з метою аналізу, оцінювання та корекції навчання і набуття студентами професійних і особистісних якостей у процесі вивчення фізіологічних механізмів і закономірностей адаптації організму до фізичних навантажень; гігієнічних принципів та вимог до організації занять з фізичної культури, принципів раціонального харчування і гігієнічних основ загартування; можливої сфери небезпек у повсякденному житті і в умовах надзвичайних ситуацій та основних напрямків забезпечення безпеки життєдіяльності в цих умовах. Визначено сутність і структуру педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін у науковій літературі та практиці, яка включає відповідні форми і види. До форм педагогічної діагностики віднесено: усну відповідь, письмову відповідь на запитання різних рівнів складності, тестування знань

студентів на паперових носіях за тестами різних рівнів складності, комп'ютерне тестування знань студентів за тестами різних рівнів складності, розв'язання студентами ситуаційних задач різних рівнів складності, захист студентами рефератів, створення мультимедійних презентацій та самоаналіз результатів навчальної діяльності. До видів педагогічної діагностики віднесено: поточний, модульний та підсумковий контроль знань студентів у формі екзамену або заліку.

2. Визначено структурні блоки моделі педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, до яких віднесено: цільовий, теоретико-методологічний, знаннево-функціональний, контролюючий та підсумково-результативний. Цільовий блок відображає мету та завдання педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. Теоретико-методологічний блок відображає методологічні підходи (компетентнісний, культурологічний, системний, діяльнісний) і принципи (діагностично спрямованої освіти, цілісності, об'єктивності, рефлексії у навчанні, систематичності та послідовності, якісної оцінки та експертизи). Знаннево-функціональний блок передбачає оцінювання теоретичних знань, умінь і навичок студентів з дисциплін: «Безпека життєдіяльності та цивільна оборона», «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ», «Фізіологія фізичного виховання та спорту», а також оцінювання результатів науково-дослідної роботи студентів та їх участі у науково-практичних студентських конференціях. Контролюючий блок відображає форми і види педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін і характеризується наявністю механізмів діагностики знань, умінь і навичок з біологічних дисциплін. Підсумково-результативний блок моделі відображає критерії, показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. Результатом є моніторинг рейтингу майбутніх учителів фізичної культури відповідно до рівня сформованості їх професійної компетентності в процесі вивчення біологічних дисциплін.

3. Виявлено та експериментально перевірено організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, до яких віднесено: забезпечення відповідності видів і форм педагогічної діагностики етапам навчання студентів у вищому навчальному закладі; систематичний аналіз рейтингу студентів та корекція їхніх досягнень у процесі творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем; застосування електронного супроводу педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, що забезпечило оптимізацію процесу навчання та ефективність підготовки студентів.

4. Розроблено критерії (знанневий, процесуальний, комунікативний та організаторський), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. За результатами педагогічного експерименту встановлено, що збільшилася кількість студентів з високим рівнем сформованості

професійної компетентності у контрольних групах на 2,74 %, в експериментальних групах – на 9,81 %. Збільшилася кількість студентів з середнім рівнем сформованості професійної компетентності у контрольних групах на 7,01 %, в експериментальних групах – на 20,89 %. Зменшилася кількість студентів з низьким рівнем сформованості професійної компетентності у контрольних групах на 9,76 %, в експериментальних групах – на 30,70 %.

5. Розроблено методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. Подальшого вивчення потребують питання сучасного навчально-методичного супроводу вищої фізкультурної освіти, створення мультимедійних дидактичних засобів для підвищення професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Посібники, методичні рекомендації

1. Войтовська О. М. Тестові завдання з дисципліни «Безпека життєдіяльності» / О. М. Войтовська. – К. : ТОВ «Ратибор», 2011. – 44 с.
2. Войтовська О. М. Ситуаційні задачі з дисципліни «Безпека життєдіяльності» / О. М. Войтовська. – К. : ТОВ «Ратибор», 2012. – 50 с.
3. Войтовська О. М. Тестові завдання з дисципліни «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ» / О. М. Войтовська, М. Ф. Хорошуха. – К. : ТОВ «Ратибор», 2012. – 40 с.
4. Войтовська О. М. Тестові завдання з дисципліни «Фізіологія фізичного виховання та спорту» / О. М. Войтовська, О. О. Приймаков, В. Г. Ткачук. – К. : ТОВ «Ратибор», 2012. – 60 с.
5. Войтовська О. М. Методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська. – К. : ТОВ «Ратибор», 2011. – 130 с.
6. Войтовська О. М. Методичні рекомендації для оцінювання рівня знань студентів з дисципліни «Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ» / О. М. Войтовська, М. Ф. Хорошуха. – К. : ТОВ «Ратибор», 2012. – 68 с.

Статті у наукових фахових виданнях

7. Войтовська О. М. Термінологія педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт»: [збірник наукових праць] / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 10. – С. 133-137.
8. Войтовська О. М. Понятійний апарат педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення

біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск LXXXI (91). – С. 30-36.

9. Войтовська О. М. Деякі аспекти педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXIV (94). – С. 49-56.

10. Войтовська О. М. Особливості педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXV (95). – С. 53-59.

11. Войтовська О. М. Формування знань майбутніх учителів фізичної культури з дисципліни «Безпека життєдіяльності» в процесі вивчення медико-біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія : [збірник наукових праць] / за ред. В. П. Коцура. – Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», 2011. – С. 46-50.

12. Войтовська О. М. Педагогічна діагностика як засіб моніторингу результатів навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / О. М. Войтовська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – (Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). – Чернігів, 2011. – Вип. 91. – С. 85-88.

13. Войтовська О. М. Педагогічна діагностика рівнів сформованості мотивації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності / О. М. Войтовська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – (Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). – Чернігів, 2012. – Вип. 98. – С. 190-193.

14. Войтовська О. М. Структура педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – (Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт). – Чернігів, 2012. – Вип. 102. – С. 333-337.

15. Войтовська О. М. Модель педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія №15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт : [збірник наукових праць] / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 4(29). – С. 212-217.

16. Войтовська О. М. Комп'ютерна діагностика рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. журнал / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХОВНОКУ-ХДАДМ, 2013. – № 3. – С. 11-17.

Стаття в іноземному науковому фаховому виданні

17. Войтовская О. Н. Теория педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин / О. Н. Войтовская // Общество: социология, психология, педагогика : научный журнал. – Краснодар : ООО Издательский дом «Хорс», 2013. – №1. – С. 54-57.

Матеріали науково-практичних конференцій

18. Войтовська О. М. Складові педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (Запоріжжя, 13-14 жовтня 2011 р.) / М-во освіти і науки, молоді і спорту України ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2011. – С. 39-40.

19. Войтовська О. М. Моніторинг сучасного стану формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Актуальні питання вищої професійної освіти : матеріали IV міжнар. наук.-прак. конф. (м. Донецьк, 22 березня 2012 р.) / за ред. Л. О. Демінської ; ДДІЗФВіС. – Донецьк, 2012. – С. 82-87.

20. Войтовська О. М. Сучасний погляд на педагогічну діагностику професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін / О. М. Войтовська // Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, (Запоріжжя, 18-19 жовтня 2012 р.) / М-во освіти і науки, молоді і спорту України ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2012. – С. 33-35.

АНОТАЦІЇ

Войтовська О. М. Педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2014.

У результаті дослідження вперше розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено модель педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, знаннево-функціональний, контролюючий та підсумково-результативний структурні блоки; виявлено та експериментально перевірено організаційно-методичні умови педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної

культури в процесі вивчення біологічних дисциплін (забезпечення відповідності видів і форм педагогічної діагностики етапам навчання студентів у вищому навчальному закладі; систематичний аналіз рейтингу студентів та корекція їхніх досягнень у процесі творчої суб'єкт-суб'єктної взаємодії з викладачем; застосування електронного супроводу педагогічної діагностики професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін).

Уточнено зміст і термінологічні визначеності поняття «педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін», з'ясовані його можливості як наукового або професійно усталеного тезауруса; критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін.

Ключові слова: педагогічна діагностика, професійна компетентність, майбутні учителі фізичної культури, біологічні дисципліни.

Войтовская О. Н. Педагогическая диагностика профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования / Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2014.

Педагогическая диагностика профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин рассматривается как процесс определения результатов учебной деятельности студентов с целью анализа, оценивания, коррекции обучения и приобретения студентами профессионально-личностных качеств в процессе изучения физиологических механизмов и закономерностей адаптации организма к физическим нагрузкам; гигиенических принципов и требований к организации занятий по физической культуре, принципов рационального питания и гигиенических основ закаливания; возможной сферы опасностей в повседневной жизни, в условиях чрезвычайных ситуаций и основных направлений обеспечения безопасности жизнедеятельности в этих условиях.

В результате исследования впервые разработана, обоснована и экспериментально проверена модель педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин, включающая целевой, теоретико-методологический, знаниево-функциональный, контролирующий и итогово-результативный структурные блоки.

Выявлены и экспериментально проверены организационно-методические условия педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин (обеспечение соответствия видов и форм педагогической диагностики этапам обучения студентов в высшем учебном учреждении; систематический анализ рейтинга студентов и коррекция их достижений в процессе творческого субъект-

субъектного взаимодействия с преподавателем; применение электронного сопровождения педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин).

Получило уточнения содержание и терминологические определения понятия «педагогическая диагностика профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин»; критерии, показатели и уровни сформированности профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин. Усовершенствованы формы и виды педагогической диагностики профессиональной компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения биологических дисциплин. Дальнейшее развитие получили подходы к организации мониторинга результатов обучения будущих учителей физической культуры в вузах.

Ключевые слова: педагогическая диагностика, профессиональная компетентность, будущие учителя физической культуры, биологические дисциплины.

Voytovska O. N. Pedagogical diagnostics professional competence of future teachers of physical culture in the process of studying the biological disciplines. – On rights for a manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences in the speciality 13.00.04 – Theory and methodic of professional education / National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2014.

As a result of research, first model of pedagogical diagnostics of professional competence of future teachers of physical culture is experimentally tested in the process of study of biological disciplines, which includes having a special purpose, theoretical and methodological, knowledge-functional, supervisory and result-effective structural blocks; organizational and methodical terms of pedagogical diagnostics of professional competence of future teachers of physical culture are educed and experimentally tested in the process of study of biological disciplines (providing of accordance of kinds and forms of pedagogical diagnostics to the stages of studies of students in higher educational establishment; a systematic analysis of rating of students and correction of their achievements are in the process of the creative subject-interaction with a teacher; application of electronic accompaniment of pedagogical diagnostics of professional competence of future teachers of physical culture is in the process of study of biological disciplines).

The content and terminological clarity of the term «pedagogical diagnostics of professional competence of future teachers of physical culture in the process of study of biological disciplines» is clarified, its capabilities as an established scientific or professional thesaurus are explained; criteria, indicators and levels of professional competence of future teachers of physical culture, is specified in the process of study of biological disciplines.

Keywords: pedagogical diagnostics, professional competence, future teachers of physical culture, biological disciplines.

